

Heidi Grahn

Nanna Susi *In the Moods*

Taidemaalari Nanna Susi on ollut kiireinen viimeiset kolmekymmentä vuotta. Tuona aikana nuoren tytön intohimo kuvataidetta kohtaan on kehittynyt aikuisen naisen elämäntyöksi. Tunteen palo ei ole laimentunut, mutta alkuräjähdyksen kaltainen kaikkialle sinkoutuva voima on taiteilijan hallinnassa. Maalaaminen on edelleen yhtä vilpittöntä ja syvää kuin ennenkin, mutta keskittyy tiettyyn aiheeseen kerrallaan.

Nanna Susi elää vahvasti tunteella, ”in the mood”. Mood-sanan käänös englannista ”be in the ~ for something” tarkoittaa ”olla jollakin tuulella, haluta jotakin”. Moodi on myös taidemusiikissa käytetty ilmaisu, jolla tarkoitetaan musiikin pysyvää rakennetta, kuten sävelasteikkoa, melodiaa, tai rytmikuviota, jota taiteilija toistaa eri korkeuksilta, tunnelmissa, duurissa tai mollissa. Moodi on kullakin hetkellä vallitseva mielentila, kuin Nanna Suden maalaukset.

Suden teosten moodi, eli pysyvä rakenne, on suuri koko, tunnelataus, värien kylläisyys. Nanna Susi on kuvattu ekspressionistiksi ja koloristiksi. Häntä on verrattu Suomen 1980-luvun vahvoihin naisekspressionisteihin, Marika Mäkelään, Marjatta Tapiolaan ja Leena Luostariseen, joka oli Kuvataideakatemiassa hänen opettajansa.¹

Taiteilijan taival

Nanna Susi syntyi Asikkalan Vääksyssä 1967. Perheen isä toimi liikunnanopettajana ja äidillä oli aluksi hoitolapsia kotona. Perheeseen kuului myös muutaman vuoden Nannaa vanhempi isosisko Nina. Vanhemmat erosivat Nanna ollessa 12-vuotias. Äiti ja tyttäret jäivät asumaan kolmen naisen boheemia taloutta perheen vaaleanpunaiseen, mansadrikattoiseen taloon. Äiti-Laura perusti 1980-luvulla ensin kukkakaupan, joka lisäsi sittemmin valikoimaansa lahjaesineitä ja kasvatti toimialaa vielä hautauspalvelun sekä rautakaupan puolelle.

Nanna muistelee äitinsä kauppaa lämmöllä: ”Vääksyyn on aina kuulunut tämä kauppa, Lauran kauppa.”². Kauppa oli täynnä sadunlunmoa, oli kuin keiju olisi käynyt siellä ripottelemassa taikapölyään. Pienenä koululaisena Nanna pysähtyi siellä aina syömään ja tekemään läksyt koulusta tultuaan. Yhdeksänvuotiaana hän työskenteli jo apulaisena kaupassa, teki kukkakimppuja, kääri niitä pakettiin, availi sanomalehtiä, lakaisi lattiaita, perkasi ruusuja ja kiharsi naruja. Jouluna Nanna toimi juoksutyttönä, kipitti ympäri Vääksyä toimittamassa kukkalähetyksiä.

Vielä murrosiän kynnyksellä Lauran kauppa oli Nanna Sudelle tukipiste, vaikka nuoren neidin tavoitteena oli ”olla mahdollisimman rock”, ja olemus muuttui muodin ääri rajoille, sokerivedet päässä, papan 46-kokoinen tupakkatakki päällä, alla erilaisia kerrospukeutumiseen soveltuvia alushameita ja kaulassa pitkiä helminauhoja. Sen verran räväkkä ilmestys Nanna kuitenkin oli tuolloin, että äidin kauppaan piti mennä takakautta, etteivät asiakkaat säikähtäisi.

Lukioon meno ei boheemia teinityttöä kiinnostanut. Ajatuksissa oli ompelijan ammatti, johon ei ollut lainkaan lahjoja. Myös taidelukio olisi kiinnostanut, mutta kotona ajatus tyrmättiin. Ajateltiin, että Nanna olisi ollut liian yliherkkä ja ympär puhuttavissa muuttamaan kauas toiselle paikkakunnalle yksin asumaan. Lohdutukseksi hänet lähetettiin vaihto-oppilaaksi Yhdysvaltoihin, West-Virginiaan.

Nannan palattua Suomeen alkoi ajatus taidealasta vahvistua hänen mielessään. Taidemaalari tai runoilija tuntuivat ammatteina yhä kutsuvimmilta, mutta tarkkaa käsitystä opintiestä kuvataiteilijaksi ei nuorella Nannalla ollut. Kuvataideakatemia tuntui liian kaukaiselle ja tavoittamattomalle, joten kuvataideopinnot alkoivat Oriveden opistosta lukion jälkeen. Osa Nannan opiskelutovereista jatkoi opiston jälkeen opintojaan Kuvataideakatemiassa Helsingissä, mutta Nanna ei vielä uskonut itseensä riittävästi, vaan hakeutui Kankaanpään taidekouluun vuosiksi 1988–1990.

Kuvataideakatemia vuoro tuli Kankaanpään jälkeen, akatemiasta Nanna valmistui 1994 pahimpaan lama-aikaan Suomessa. Opinnot jatkuivat vielä seuraavana vuonna Kööpenhaminan kuninkaallisessa taideakatemiassa, Nordplus-opiskelijana, mutta hän alkoi saada jalansijaa myös kotimaisessa taidemaailmassa gallerianäyttelyiden myötä. Nanna Susi pääsi harjoittelemaan

näyttelyiden pitämistä, mm. Artina-galleriassa ja Pinturassa, sekä Lahden Nuovossa. Kesti kuitenkin hetken, ennen kun hän pystyi elättämään itsensä taiteella, siihen asti äidin kukkakaupassa hankitut taidot olivat arvokkaita.

Oriveden opistosta alkaen Nanna Susi on sydämessään ymmärtänyt, että on valinnut oikein, eikä ole sittemmin koskaan epäillyt tehtäväänsä tai paikkaansa taidemaalarina. Vuodet äidin kaupassa opettivat Nanna Suden ahkeraksi ja vastuuntuntoiseksi. Kaupan töiden lisäksi perheen naiset jakoivat myös kotityöt. Elämäntapa oli työteliäs ”*Vie mennessäs tuo tullessas*”.

Nanna Susi viimeisteli kuvataideopinnot 1997 valmistumalla Kuvataideakatemiasta maisteriksi. Hän sai Väinö Tannerin *Mazzano*-stipendin, jonka turvin muutti Italiaan. Eläminen taiteilija-ateljeessa ei kuitenkaan sujunut haasteitta, mutta onneksi kaikki muuttui, kun Nanna Susi valittiin vuonna 2000 Vuoden nuoreksi taiteilijaksi. Helpottuneena hän muutti Roomaan nuoruuden ja ensi rakkautensa houkuttelemana ja Vuoden nuori taiteilija -tittelin taloudellisesti turvaamana.³

Vuoden nuori taiteilija -näyttelyssä Nanna Susi täytti Tampereen taidemuseon suuret salit pääosin uusilla teoksilla, joita maalasi jopa raivokkaasti puolen vuoden ajan. Julkisuus ja positiivinen vastaanotto nostivat Suden Suomen tunnetuimpien taidemaalareiden joukkoon. Hänen valintansa Vuoden nuoreksi taiteilijaksi nähtiin merkinä maalaustaiteen paluusta, erityisesti vahva värimaalaus koettiin kiinnostavana.⁴

Vuoden nuoren taiteilijan teoksissa nähtiin vahva välimerellinen tunnelma. Italian vaikutus Suden taiteeseen olikin vahvimmillaan niiden seitsemän vuoden ajan, jotka hän asui siellä. Hän on kuvannut tuon ajan maalauksiaan jopa skitsofreenisiksi kaikessa värikylläisyydessään.⁵

Kotimaahan verrattavaa henkistä turvaverkkoa ei Italiassa kuitenkaan syntynyt ja Nanna palasi Suomeen 3-vuotiaan Raffaello-poikansa kanssa 2005. Nanna Susi on todennut, että yksi merkittävimmistä syistä palata Italiasta Suomeen oli oman äidin antama itsenäisen naisen roolimalli. Äitiys ja muutto Suomeen 2005 ovat tuoneet erilaisia tunnelmia hänen maalauksiinsa, moodit ovat soineet matalammalta, väriskaala on rauhoittunut, herkistynyt, tummunutkin.

Nanna Susi elää ja työskentelee nykyään sekä Suomessa että Italiassa. Tunnollisesti taiteilija on kohdannut päivittäin teoksensa työhuoneillaan Helsingissä ja Roomassa, vyöryttänyt niihin sisimmästään jokaisen värin, muodon ja viivan merkityksen, puhaltanut maalauksiin hengen. Kuten taiteilija itse on tiivistänyt: ”*Maalaaminen on minulle kuin osa ruumista, se on kuulunut jokaiseen päivääni, niinäkin päivinä, jolloin en ole maalannut.*”⁶

Marraskuun kuudes

Marraskuun kuudentena päivänä vuonna 2001 kaikki oli toisin. Edellisenä päivänä Nanna Susi oli saanut valmiiksi maalaukset Turussa alkuvuodesta 2002 pidettävään näyttelyyn, samana vuonna 2001 hän oli pitänyt näyttelyitä jo Italiassa, Tanskassa, Ranskassa ja Suomessa. Työtaakka oli ollut pitkä ja raskas, kahvia oli kulunut sydämentykytyksiin asti. Taiteilija oli ammentanut itsensä tyhjiin. Marraskuisena aamuna, kun suomalainen sielu kaipasi marraskuun räntäsateita, kylmää viimaa ja pimeyttä, jotka oikeuttaisivat käpertymään peiton alle, keho viestitti Italian hellejakson vielä jatkuvan. Tuolloin mieleen tuli nuoruudessa saatu ennustus kirjailijan urasta. Tuona aamuna moodi ei soinut värien ilotulitusta, ei edes murheen matalaa sävyä. Työhuone ei kutsunut, teokset seisoivat hiljaa, puhumattomina. Tuolloin Nanna Susi teki päätöksen: ”*Tänään en maalaa, en maalaa huomenna, enkä seuraavina neljänä kuukautena. Vaan olen olemassa siinä mitä kirjoitan!*”⁷

Nanna Susi alkoi kirjoittaa. Päiväkirjanomaisesti hän vuodatti paperille tunteitaan, havaintojaan, mietteitään. Teksti soljuu kuin virta, välillä ryöpsähtäen, välillä tyvenessä voimia keräten. Nanna Susi kirjoittaa kuten maalaa, ilman luonnoksia, suuresti ja vahvasti, joskus jopa pakahduttavan avoimesti. Ystävälleen Maikki Harjanteelle Nanna Susi kuvasi kirjan kirjoittamistaan: ”[...] kirjoittamisen lopputulos varmaan on sellainen ’aina eksesissä’ kuvaus ja Maikki siihen, että aika hyvä kirjan nimi.”⁸

Julkaisematon kirja on kuitenkin nimeltään ”Marraskuun kuudes päivä”. Siinä Nanna Suden mietteet ja pohdinnat avaavat uusia syvyyksiä taidemaalarin elämän yhden vuoden käännteisiin, sekä antavat lukijalle ainutkertaisen mahdollisuuden kurkistaa kuvataiteilijan työhön,

maalausprosessiin niin hyvinä kuin huonoinakin päivinä. Tämän kirjoituksen lainaukset ovat pääosin tuosta käsikirjoituksesta.

Päätös maalaamisen lopettamisesta, tai neljän kuukauden pakkolomasta ei ollut helppo, sillä vain muutaman päivän kuluttua taiteilija alkoi saada lähes vieroitusoireita ja varsin pian kaipuu maalaamiseen iskikin salakavalasti.

”Tänään on myös jonkinlainen kuolemanpäivä. Maalaaminen on minulle kuin osa ruumista, se on kuulunut jokaiseen päivääni, niinäkin päivinä, jolloin en ole maalannut.”⁹

”Jonossa, ruuhkassa auringonlaskua oli mukava katsella. Turkoosia, kultaa, hieman kauempana vaaleanpunaista ja sitten syvenevä violetti. Minulle tuli hieman ikävä värejä ja pensseleitä, mutta suhtaudun tällaiseen oireiluun kylmästi. Olen pakkolomalla. Olen oman itseni lääkäri, mutta tälläkään hetkellä en jätä itseäni rauhaan. Taiteilijan työ on itsensä sorkkimista, sisältä sielusta ottamista, ottamista vaikka väkisin. Joskus sielu sanoo: jätä minut rauhaan, haluan olla hetken hiljaa, älä koske.”¹⁰

Vajaa viikko lopettamispäätöksen jälkeen maalarin käsi on tarttunut siveltimeen. Tulos ei kuitenkaan tyydytä, moodi on epävireinen ja olo ikävä. Monia kysymyksiä on noussut mieleen: *Voinko rauhoittaa itselleni maalaamattoman tilan helmikuun loppuun asti? Osaanko enää maalata sen jälkeen? Olenko hullu pakottaessani itseni tähän paussiin?*

”Maalaus, joka on kuivumassa makuuhuoneessa sängyn päädysssä, ei ole hyvä. Sitä pitää jatkaa. Muutenkin, vieras, huono olo, en ole maalannut viikkoon, joka tuntuu iäisyydeltä. Tänään sitä paitsi kaikki maalaukset tuntuvat takkuilevan seiniltä alas silmilleni. [...] Olen aina tuntenut vetoa vakaviin, painaviin asioihin. Kaikki keveys on täytynyt opetella. Luulen, että olen elänyt koko elämäni järkyttyneessä tilassa.” [...] miksi minun piti nyt ruveta jarruttamaan, lävistämään kiirettä, löydän varmasti sen tyhjän aukon ja maailma, jonka ajattelin niin tarpeelliseksi ympärilleni, putoaa sekini. Niin kuin on pudonnut monta kertaa [...] Voiko maailma pudota, vai putoanko vain minä? Maalauksiini olen pudonnut aina ja jos en, olen siis joutunut hyppäämään.”¹¹

Marraskuun jälkeen saapui joulunodotus, matka ja arjen askareita. Maalaukset alkoivat kutsua työhuoneella, mutta matka Kaukoitään suuntasi taiteilijan huomion pois työnteosta. Vuosi ehti vaihtua, päiväkirjaan alkoi tulla harvemmin merkintöjä, mutta vuoden alku toi uuden, tosin haparoivan, alun:

”Olen maalannut koko päivän. Edelleen jotenkin hermostuneena ja malttamattomana kävelen ympäri työhuonetta. Mieleeni tulee kaikenmaailman käytännönasioita, käyn välillä soittamassa puhelimesta, palaan takaisin – olen kuin hermostunut eläin ja kierrän ympyrää. Kaiken optimistisen asennoitumisen jälkeen, tiedän, että olen pistämässä taas päätäni tuleen. Helppoa se ei ole koskaan ollut eikä helppoa tule olemaan. Itseasiassa. Maalaaminen on helvetin vaikeaa, vaativaa ja kiduttavaa. Jos ja kun tästä taas irtoaa liikkeeseen, tuohon umpinaiseen, itsekeskeiseen, kuluttavaan ja tukahduttavaan ’putkeen’ jossa aika on ainoastaan maalaamista, sen varjon seuraamista, sen keskeneräisen mahdollisuuden tunnistamista sydänelässä, läpi jokaisen helvetin tosiasian, unen, yön ja päivän. Miksi, minä aikuinen ihminen tätä teen? Vapaaehtoisesti. Eikö helpommallakin pääse?”¹²

”Perjantaina koko työpäivä maalatessa meni aivan pieleen. Yritin liikaa, suttusin. Väkisin painoin maisemaa, joka ei ollut sisälläni. Mätin sinistä. Sininen ei enää hengitä minulle, sitä pitäisi pistää vain ohkaisina kerroksina, maalata vesinä. Maalasin sinistä paksusti, tukahtuneesti ja voin huonosti. Lopputulos rasitti, aurinko laski ja taas tulivat maalaus pohjien päälle terävät varjot. Ahdistuneena pesin pensselit ja kädet. Ne pitää raapia saippualla puhtaiksi. Palelin ja väsytti. Minulle oli nousemassa kuume.”¹³

”Olen harhaluuloisesti sitä mieltä, että minulla on mahtava olo. Huolimatta räjähdyksestä keuhkoissa, joka on jättänyt sisälleni kivuliaan ontton aukon ja huolimatta vielä jatkuneesta kuumeesta olen työskennellyt koko päivän.

Kaikki maalausten ahdistavat kohdat levitin pois. Pensselillä peittää ja paikkaa, levittää. Ensin maalaa värejä. Tänään olen sekoittanut niitä. Olen pienessä nousuhurmoksessa. Optimistinen päivä. Tänään lopputulos on ollut hyvä lupaus, tietenkin paremmasta ja mielekkäämmästä. Olen maalannut ilman symboleja, ilman merkkejä, ilman kiinnekohtia. Maalannut värejä ja muotoja

niiden sanelun mukaan. Värit ohjaavat tekijäänsä. Parhaimpina hetkinä keskeneräinen maalaus on kuin ohjekirja, joka kertoo minulle portaittain mihin kosken, mitä syvennän, mitä kevennän. Ja ulkona on aivan kuin kevät!”¹⁴

Helmikuussa 2002, pitkän kirjoittamistauon jälkeen Nanna Susi palasi jälleen päiväkirjansa pariin ja myönsi itselleen: ”Olen ollut säikky aloittamaan kirjoittamista. Olen ollut sitä kohtaan siinä määrin arka, että kirjoittaminen on tuntunut vastenmieliseltä kontaktinluomiselta omaan mieleen.”¹⁵

Maalaaminen on jälleen täyttänyt taiteilijan arjen ja vienyt tämän tutulle luomisen matkalle: ”Tämä on helvetin normaalia työprosessia. Se että sydän hyppii koko ajan kuumilla kivillä. Työt eivät koskaan jää kotiin, ei kankaaseen. Kun mieli herätetään luomaan ja synnyttämään ja tahto sitä potkimaan on käymisvaiheen aika. Ei yhtään auta että sen tiedostaa, lokeroiminen on mahdotonta, aalto liikkuu ja kasvaa ja sitten taas läikähtää. Niistä läikähdyksistä valmistuu ja hiomalla kietoutuu ne valmiit maalaukset. On niin normaalia että taiteilijat sekoavat ja työskentelevät fanaattisesti. Maalaaminen on elämän huumeen käyttämistä, mielen ja sielun morfiinia. On äärettömän vaikea ’matkalle lähdettyään’ ja sen matkan ’avauduttua’ pysyä poissa työn aktivoivasta läheisyydestä. Helpompi olla sen kontaktin ja vaikutuksen intiimissä kasvokkaisuudessa kuin siitä irti, arjessa.”

”Studion puolella ovat purppuranpunaiset kuusi maalausta valmiita. Ne ovat aivan kuin punastuneet toinen toisistaan. Kaksi suurta valkoista maalaus pohjaa odottaa käyttöönottamista lattialla. Punainen on kuin korkea aalto, joka läikähtää kaiken ylitse. Yritän seuraavien maalauksien kohdalla siirtyä punaisesta kauemmaksi – unohtaa sen. Lähden työstämään tilaa ja aloitan maalaamaan huoneita. Pieniä huonetiloja kankaan keskelle, mielentilojen keskelle.”¹⁶

Tauot päiväkirjan kirjoittamisessa pitenevät. Kevät eteni jo pitkälle toukokuun alkuun ennen kun Nanna Susi palasi kirjoittamiseen pariin:

”Identiteettikriisissä ja paljasjaloin. [...] Parikymmentä maalausta on valmiina ja studion puolella kaksi isoa keskeneräisistä. Hienoa hiekkaa, tulivuoria, laavaa, maan kuumuutta ja auringon tasapainoa. Kesä on alkanut, maalaan fyysisesti, kumoan värejä kankaalle. Ikkunasta sisään puhaltava satunnainen tuuli ohittaa lämpimänä aaltona. Tuntee kuinka helle aloittelee hiljalleen hengittämään, pian voimistumaan – helteen henki. Ja lisää maalauksia! Syksyllä maalauksia pitää olla valmiina vähintään viisikymmentä, että pääsen tavoitteeseeni ja saan tulevat näyttelyt pidettyä. Epäilyttävää ajatella maalauksia numeroina. Olen piinaavan kokoajan itseni kanssa. Yksi tyranni ja hänen valtakuntansa. Aina keskeneräinen ja töiden tulokset ovat satunnaisia armon kompromisseja. Ja kuitenkin, maalaaminen on helpompaa kuin olla maalaamatta.”¹⁷

Merkinnät päiväkirjaan harvenivat useiden kuukausien tauoiksi. Viimeiset kaksi kirjoitusta ovat helmikuulta ja elokuulta vuodelta 2003. Sitten päiväkirja päättyy. Jo helmikuussa 2003 Susi totesi kirjoittamisen olleen virhe ja elokuussa samana vuonna elämäntilanne muuttuu ja ajatukset suuntaavat toisaalle.

”Viimevuosi tuntuu nyt painajaismaiselta. Osasyynä tämä kirjoittaminen. En ole osannut unohtaa, en ole saanut itseltäni rauhaa. En osaa tehdä päätöksiä. Olen vakuuttunut, että elämäni ei ole minun näköistä. En elä omaa elämääni. Haluaisin aloittaa kirjoittamisen uudestaan, mutta tiedän, etten pysty.”¹⁸

Vuosina 2002 - 2003 Nanna Sudella oli useita yksityisnäyttelyitä Suomessa, kuten esimerkiksi Galleria Amassa, Galerie Forsblomissa, Galleria Krista Mikkolassa, Galleria Nuovossa, ja hän osallistui ryhmänäyttelyihin Suomessa, Irlannissa, Italiassa, Ruotsissa ja Tanskassa. Viimeisenä päiväkirjamerkintään Susi kirjoitti kolmastoista elokuuta 2003:

”Maaliskuun alussa olivat Galerie Forsblomin ja Galleria Krista Mikkolan näyttelyt. Matkustimme myös Pietariin, Prahaan ja Dubliniin. Voisin innoissani kertoa yksityiskohtia, mutta en jaksa. Voin vai todeta, että näyttelyt olivat menestyksekkäitä. Huhtikuussa otimme Hannu Palosuon kanssa uuden studion käyttööme. Se oli aluksi musta, koska oli niin likainen ja lisäksi siellä ei ollut sähköä. Me siivottiin ja valaistiin kaksisataa neliötä. Huhtikuussa kaikki asiat olivat sekaisin. Olin lopen kyllästynyt itseeni ja töiden aloittaminen oli sellaista paniikinomaista pakkoa ajatella, ylittää kynnyks, olla taas lähellä itseään. Näyttelyn jälkeen on pahinta. Riitelin, olin eroamassa ja haaveilin vapaudesta, ettei tarvitsisi nähdä toista ihmistä, että saisi olla yksi. Siihen meni toukokuukin. Ja sitten olinkin raskaana...”¹⁹

Elämäntäyteinen taiteilija

Nanna Susi muutti Suomeen 2005, tosin hän työskenteli vielä seuraavan vuoden puoliksi Italiassa ja puoliksi Suomessa. Nuoresta vastavalmistuneesta elämän kokemuksiin hamuavasta taiteilijasta oli tullut äiti, Italiaan jäi pitkäaikainen rakkaus ja kotimaakin oli vuosien saatossa muuttunut.

Ympäristön ja elämäntilanteiden muutos näkyy useimmiten taiteilijan tuotannossa jollain tavalla. Nanna Susi kuvataiteellista prosessia käsittelevään tutkimukseensa haastatellut Jaana Saario puhuu maailmallisuudesta, jolla hän tarkoittaa maailman läsnäoloa ihmisessä. Maailma kulkee ihmisen lävitse jatkuvasti aistisuuden, havainnon ja kokemuksen prosesseina. Aistit suodattavat sen tuottaen materiaalia mieli- ja muistikuville.²⁰ Tekijän elämämaailma, arvot ja tyyli ovat osa hänen persoonallisuuttaan ja ohjaavat prosessia. Teokset toteutuvat työhuoneilla, mutta itse syntyminen ja kehittyminen tapahtuvat elämässä. Taiteilijan työ ei ala ja lopu työhuoneen ovella, vaan se sitoutuu elettyyn ja koettuun arkeen kiinteästi.²¹ Kuten Nanna Susi toteaa *Vuoden Nuori Taiteilija* -haastattelussa taiteilijan ”*tulee täyttää itsensä elämällä, muuten ei voi tehdä töitä.*”²²

Koko taiteilijan uran ajan jatkunut kiire ei ole koskaan loppunut, vaan mieli on aina etsinyt uutta tapahtumaa, uutta näyttelyä. Tahti jatkui kiivaana koko 2000-luvun alun huipentuakseen 2012-2013 laajaan yksityisnäyttelyyn Helsingin Taidemuseossa, *Silmien alla – Underneath the Eyes*.

Nanna Susi on maalannut vuodesta toiseen vimmaisesti, ikään kuin kiireessä ajaisi kuvia takaa. Työpäivä voi alkaa aavistuksesta ja päättyä ennakoimattomasti. Jokainen aamu voi kääntyä outoihin suuntiin ja johtaa yllätyksiin iltaan mennessä. Ja se mikä on tänään, todennäköisesti on huomenna toisin.²³

Nanna Suden taide on muuttunut vuosien aikana vuorovaikutteisemmaksi ja tutkivammaksi kuin vuosituhatien alussa. Elämää etsivästä vuoden 2000 Nuoresta Taiteilijasta, joka täytti Tampereen taidemuseon salit väriloistolla, on kypsynyt nainen, joka kuuntelee teoksiaan ja keskustelee niiden kanssa.

Jo Italian vuosina Nanna Susi halusi tehdä kaikkiin näyttelyihinsä uudet teokset: ”*Olen hieman raadollinen siinä valinnassani, että haluan jokaiseen näyttelyyn uudet työt. Ainoastaan hätätapauksissa olen kierrättänyt samoja maalauksia useammassa kuin yhdessä näyttelyssä. Haastan itseni maalaamaan näyttelyitä, jotka toimivat aina yhden periodin aikaympyröinä.*”²⁴

Samoin retrospektiiviseksi tarkoitettu Tennispalatsin museonäyttely sai uuden suunnan, kun Susi valtavan inspiraation myötä näyttelysuunnittelun edetessä oivalsi erilaisen lähestymistavan tuotantonsa esittelyyn. Alkoi lähes vimmainen prosessi, jonka aikana hän maalasi vuodessa näyttelyn maalaukset, joissa aikaisemman tuotannon tyylikieli ja tematiikka kuoriutuvat esiin omana eheänä kokonaisuutenaan. Museonjohtaja Gallen-Kallela-Sirén on sanonut maalausten tuoneen esiin voimakkaan, mutta samalla haavoittuvan ihmisen kuvan, joka aikaisemmin on piileskellyt taaempina Suden sielunmaisemien synnyttämien värikyppyjen ja maalikerrosten reliefimäisten pintojen alla.²⁵

län myötä armollisuus omaa taidetta kohtaan on myös kasvanut. Vaikka taiteilija edelleen maalaa intohimoisesti ja kurinalaisesti ja myöntää tavoittelevansa täydellisyyttä, pystyy hän aikuisena ilmaisemaan asioita, joita nuorena on tavoitellut. Aiemmasta jokaiseen suuntaan sinkoavasta tekemisestä on tullut keskittyneempää: ”*Nyt pystyn paketoimaan yhden asian, etsiminen on edelleen vahvaa, syvää ja jopa aggressiivista, mutta nyt pystyn löytämään tiettyjä asioita, tietyn periodin ja sitten siirtyä seuraavaan.*”²⁶

Suden taidetta on tulkittu eri tyyli-suuntien kautta, erityisesti uusekspressionismin ja kolorismin. Lisäksi maalauksista on löydetty runollisuutta ja romantiikkaa. Kimmo Sarje näkee Suden maalaukset tunteellisina. Hänen mukaansa juuri suorasukaiset, melankoliset tai sentimentaaliset tunteet ovat Suden maalausten perimmäisiä motiiveja ja energiaa.²⁷

Nanna Susi on maalarina naisellinen, joskus tyttömäinenkin. Usein maskuliiniseksi koettu uusekspressiivisyys muuntui 1970-1980 -luvuilla Italiassa leikkiteleväksi ja maalaamisen mielihyvää korostavaksi transavanguardiksi, tai transavantgardeksi, eli avantgarden jälkeiseksi tyyliksi, joka uudelleen korostaa maalaamisen iloa ja tunnetta. Suomessa italialaista klassista perintöä vapaan

maalauksellisiin, kookkaisiin teoksiin yhdistävän transavanguardian vapaus viehätti uusekspressionismista vaikutteita ammentaneita Leena Luostarista ja hänen opiskelutovereitaan Marika Mäkelää ja Marjatta Tapiolaa. Heidän tavassaan täyttää teoksensa naisellisella energialla on paljon samankaltaisuutta Nanna Suden suurien kankaiden tarinoissa, väreissä ja tunteessa.²⁸

Inhimilliset maalaukset

Nanna Susi kertoo teostensa nimien olevan katkelmia vuosien varrelta hänen omista kirjoituksistaan. Hän pyrkii aina antamaan nimet teoksilleen, koska ajattelee niiden olevan omia persooniaan, individuaalisia kokonaisuuksia, kuten ihmisetkin. Usein teosten nimet muistuttavat intiaaninimiä, kuten "Ohimenevä tuuli", "Vihreä vesi", "Viimeinen vene". Nimet kertovat maalauksen hengestä, tunnelmasta ja taiteilijan mielenmaisemasta. Ne muistuttavat myös tekijäänsä tekovaiheen ongelmista, kiinnostuksista, arvoituksista ja ilonaiheista.²⁹

Päiväkirjassaan marraskuun kuudestaista 2001, vielä kirjoittamisen alkuinnostuksessa taiteilija kuvaa suhdettaan teoksiinsa seuraavasti:

*"Tänään tunnen itseni lempeäksi. Olen ollut lempeä työhuoneessani, katsellut töitäni – eikö ole hassua, että omat maalaukseni lohduttavat minua. Työhuone on nyt puhdas, tunnelma on kiireetön, jopa aistikas. Maalaukset tuntuvat ehjiltä, mutta inhimillisiltä särkyväisyydessään, rehellisyydessään ja omaehtoisilta. Ne ovat jo osa valmistumishistoriaansa, mutta avoimia, puhuttelevia tässä ja tulevassa. Monesti mietin, mihin maalaukseni päätyvät, kuka niitä katsoo, niiden kanssa seurustelee, kuka näkee ja tuntee ja mitä näkee ja tuntee. Minun maalaukseni välittävät, mitä ihmiset haluavat niistä löytää. [...] Olen kokenut, että mitä enemmän minussa on rakkautta – sitä enemmän pystyn rakastamaan maalauksiani. Olen niille hellempi, kärsivällisempi, avoimempi, luotan enemmän, jopa vitsikkäämpi, mutta myös ankara. Ne pystyvät satuttamaan minua vahvemmin. Maalauksissa on oltava kokopainollaan läsnä. Mielen pitää pystyä kiertämään maalauksesta jokainen milli, muuten ei luo kontaktia. Jokaisen värin, muodon, viivan pitää löytää merkityksensä ja paikkansa minun sisältäni, muuten ne eivät ole minulle olemassa. Maalaus pitää nimenomaan nähdä, sisäisesti nähdä, sen jälkeen sen vasta tekee. Ja tekovaiheessa se pitää edelleen nähdä, vaikka kankaalla olisi vain kasa värejä, ne pitää nähdä, kulkea niiden kanssa ja nähdä. ... Miten voisin kuvailla maalauksenteon intensiteettiä, koska silloin vaihdetaan maailmaa ja kieltä. Maalaan jonkinlaisella tunnemuistilla."*³⁰

Symbolit

Nanna Suden moodit tuottavat teossarjoja, tunnelmallisia ja ajallisia ryppäitä, jotka välittävät taiteilijan tunnelmaa. Alkuvuosien väri-ilottelu on välillä taipunut harmaan tyyneyteen, jopa synkkyyteen, kaikkialle sinkoileva alun innostus vaihtunut hienovaraisuuteen ja herkkään tyylikkyyteen. Maalauksissa vilahtelevat symbolit elävät aikansa, häviävät hetkeksi tullakseen uudelleen elementeiksi.

Nanna Susi on itse kuvannut teostensa elementtejä seuraavasti: *"Käytän maalausteni symboliikassa paljon esim. ovia, portteja, teitä, siltoja, vuoteita – periaatteessa avaimia, joiden kautta kuljetaan todellisuudesta toiseen. [...] Elementit ovat voimasanoja: maa, tuli, vesi, ilma. Ne kertovat henkilökohtaisen suhteen tilanteesta, tapahtumasta – virittävät matkan. Ja minulle maalaaminen on aina matka."*³¹

Tähdet

Jo nuoresta työstä alkaen Nanna Susi on pohtinut, *"mihin ääretön loppuu?"*³² Useampana päivänä kirjoittamisen vuonna 2001 hän pohti avaruutta, äärettömyyttä, kuuta ja tähtiä – universumia.

*"Joku on sanonut, että avaruus on äänetön ja musta. Ei kai se ihan niin mene. Yhtenä päivänä katsoin Teveren sillalla raitiovaunussa kuuta. Se oli jumalattoman suuri täysikuu. Ensimmäisenä havahduin kysymään itseltäni, että olenko havainnut itsessäni jotain epänormaalia, sillä täysikuuhan voi tehdä persoonallisuuskepposia. Sitten ensikerran pakottauduin katsomaan kuuta – ei kuuna vaan avaruudessa olevana todellisena kuuna. Pienessä hetkessä koin itseni tuhansina vuosia nuoremmaksi..."*³³

Tähtiaihe ilmenee joskus taustalla, katseen tavoittamattomissa pilkahtaen vain aavistuksena tai tiedostamattomana elementtinä. Joskus vihje katsojalle tulee taiteilijan teokselle antamasta

nimestä, joskus tähti loistaa keskeisenä ja kirkkaana, suomalaisille rakkaan Pohjantähden kaltaisena, kuten maalauksessa *Star – Tähti* vuodelta 2017.

Avaruuden ihmeet eivät rajoitu kuuhan tai tähtiin, myös elämän lähde, aurinko, esiintyy säännöllisesti Suden teoksissa. Aurinko on ollut suuri, se on laskenut, noussut, vapissut, tai ollut onnellinen. Esimerkiksi vuonna 2000 taiteilija reagoi voimakkaasti poikkeuksellisen voimakkaisiin auringon pinnan ydinreaktioihin. Tuona kesänä tapahtui auringossa räjähdystä enemmän kuin vuosiin. Nämä havainnot siirtyivät Suden teoksiin vahvoina auringonkirkkaina väreinä ja paksuina pintoina. ”*Kaikki uudet työt ovat joko auringonlaskuja tai –nousuja. Auringon valo ja aurinko kiinnostivat mua kesän aikana maalatessani.*”³⁴

Tähdet ja avaruuskaan eivät aina ole rentouttava, turvallinen ja lopullinen aihe. Toukokuussa 2001 Nanna Susi maalasi taulua, jonka nimi oli ”*Lähellä räjähdystä – Close to the Explosion*”. Ja sitten suunnitelmat sotkeutuvat. Jotenkin jalat kuljettavat Via del Fiumen värikauppaan ja viereiseen taidekehystämöön. Puolessa tunnissa hän on tyhjentänyt värikaupan varastot ja tilannut useita suuria maalauspohjia, vaikka aina on tehnyt pohjat itse. Outo tunnelma jatkuu työhuoneella, jossa Susi jatkaa räjähdysten maalaamista. Se valmistuu: ”*Käyn vielä ovensuussa tusinan kerran tarkistamassa, ettei se ole jonkun omituisen magneettivoiman tai ohipyyhkäisevän tuhovoiman vuoksi hävinnyt pois. Tai räjähtänyt. Työpöydän alla ja päällä on kasoittain uusia värejä. Rauha maassa.*”

”*Tuhovoima tuli sittenkin kylään. Kaikella tahdonvoimalla katsoo maalauksia positiivisesti, turhaantuu optimistisuudesta. Tuntuu että silmät tulevat ulos päästä. Silmät eivät näe riittävän hyvin, ne etsivät ammottavan tunteen tyhjässä kohdassa omantakeista tajuntaa, eivätkä tavoita ajatusta. Ei edes yhtä. Ei löydy siltaa, ei vietteleviä merkityksiä. [...] Molemmat isot työt menevät uusiksi. Alla olevat värit ovat jo kuivuneet paakuiksi, raaputan massaa pois palettiveitsellä niin raivoisesti että kangas menee rikki. Tummuneesta maalauksesta tulee väkisin Yö, murjottu sinisen usvainen taika. Sen mustuus tynnyttää ja kätkee, silmä hakee vastauksia, mutta niitä ei ole.[...] Yö-maalauksia on valmis. Siinä yössä on ohimenneen karnevaalin tuntua. Räjähdysmaalauksia on pientä pajaamista vaille valmis. Nimi on muuttunut Arabialaiseksi illaksi. Jotenkin minulle tulee maalauksesta mieleen myös kolme Itämaan tietäjää.*”³⁵

”*Yksin. Koen olevani maiden ja kulttuurien välissä. Osittain ajassa ja osittain kiinni paikoissa. Aivan kuin en olisi kasvanut kiinni mihinkään. Ei minusta italialaista tule vaikka kuinka huutaisin kaikille ohikulkijoille, jotka tallaavat varpaileni. Minuun on kasvatettu suomalainen veri. Sekin minusta virtaa pois. Veri ajan kanssa kiertää ja muuttuu. Ei minusta enää suomalaistakaan tule. Minussa virtaa jonkun toisen henkilön veri! Kuka se on se minä? Sisälläni on pelottavan yksinäinen ja kaukainen kaiku. Se on jäänyt sinne kiertämään, enkä tiedä mistä sen irrottaisin, ottaisin ja päästäisin sisältäni ulos. Kenties siksi maalaan tähtiä.*”³⁶

Hahmot

Toukokuussa 2001 tapahtuu jotain kummallista, kun taiteilija oli työhuoneellaan maalaamassa: ”*Pieni sarja on valmis! Kai ulkona paistaa aurinko, on ainakin ilta ja keskiviikko. Tuhannen tulista, tuhannen tulielun tulta, sammutettua tulta, tulten välissä elämistä tuppuraa, vettä ja sitten ihmishahmo. Töissä on siis ihmishahmo! Ei siten, että ympyrä olisi sulkeutunut, vaan maalauksiin on tullut saattajahahmo. Hahmo, joka kävelee rauhaisasti maapalloa ympäri kuin aika, kädestäottaja. Hän joka kuljettaa sinut virran toiselle puolelle, sillan yli, toiseen maahan. Hän, joka antaa muodon, että sen vierellä voi kirmaillen ilotella väreillä ja kummastella toteutumassa olevaa taikaa!*”

Vuosituhaten alussa löytynyt ihmishahmo valtaa kankaat 2010-luvulle tultaessa. Jo 2008, kun Kalevalaseura tilasi Nanna Sudelta Kalevalan 160-vuotisjuhlan kunniaksi neljä *Pohjolan häät*-aiheista teosta, niiden keskeiseksi elementiksi muodostuu ihminen, nainen ja mies avioliiton solmimisen hetkellä. Voimakkaan verenpunaiset teokset *Niin kuin mies on* ja *Niin kuin nainen on* kuvastavat mieheen ja naiseen kohdistettuja odotuksia ja paineita tunnetilassa, jossa ollaan siellä missä ei ole ennen oltu. Hetkellä jolloin menneisyys jää ja tulevaisuutta ei ole.³⁷

Helsingin taidemuseon näyttely 2012 – 2013 esitteli Nanna Sudelta aivan uuden kokemus- ja tunnemaailman. Henkilöinä esiintyivät sekä miehet että naiset. Suden naiset katsovat teoksissa mitään näkemättömin silmin suoraan katsojaan, kun taas miehet niskat köyryssä ovat kääntäneet katsojalle selkensä. Kuten aina, Nanna Suden teoksilleen antamat nimet personoivat niitä ja

antavat uuden ulottuvuuden. Usein miehiä ympäröi Nanna Suden metsä, joka on värien satumaa tai harmaan sumuinen maisema. Voimakkain vaaka- tai pystyvedoin tehdyt siveltimenvedot luovat teoksiin mystisen, usein lapsekkaankin vaikutelman, jonka värien intensiteetti imaisee katsojan todellisuudesta toiseen. Siellä miehet seisovat jalat lumessa, vedessä tai tyynyn kanssa ja yllä lentävät tähdet.

Nanna Suden naishahmot on kuvattu usein suurina kasvokuvina, joiden verhotutkin katseet luovat tuiman ilmeen, joka pitää katsojaa otteessaan. Välillä naiset saavat kissamaisen hahmon, mutta edelleen viirusilmät pysäyttävät katsojan tuijotuksellaan. Suden naisten silmät ovat hänen maalaustensa vahva elementti. Paksun maalikerroksen umpeen muuraaminakin silmät onnistuvat välittämään itsetietoisuutta ja pysäyttämään ajan.

Kukat

Turussa, Auran Gallerian näyttelyssä 2014 Nanna Susi palasi aiempaan teemaansa, kukkiin. Kymmenien vuosien taiteilijakokemuksellaan hän huomasi, että kykeni ilmaisemaan nuorena tekemiään asioita ja tunteita keskitetymin, yhden asian yhtenä ajanjaksona. Tuleva gallerianäyttely antoi mahdollisuuden käsitellä uudelleen *kukka*-teemaa, josta nuori taiteilija oli saanut kielteistä palautetta aiemmin.

Perjantaikukat kertovat Nanna Suden arjen tavasta ostaa aina perjantaisin kukkia kotiin, mutta teemaan liittyy useita muitakin ulottuvuuksia. Ensinnäkin perjantaikukat kertovat aivan uudesta elämäntilanteesta, jossa aiemmin taiteelleen elänyt maalari rauhoittaa viikonloput pojalleen ja perheelleen. Taiteilija-Nanna antaa tilaa äiti-Nannalle. Kukka-aiheisten teosten kautta Susi kertoo omia kokemuksiaan naistaiteilijoiden ikuisesta tasapainoilusta taiteentekemisen ja perhe-elämän välillä.

Näyttelyn teema syntyi muutama vuosi aiemmin Helsingin taidemuseon näyttelyssä esillä olleesta maalauksesta *Äiti toi kotiin kukkia*. Kenties lapsuudenmuistot kukkakauppiiaan tyttärenä olivat olleet motiivina teoksen syntymiseen, tai nykyhetken arjen todellisuus, perjantaikukkien ostaminen, mutta ennen kaikkea maalaus kertoi taiteilijan rauhoittumisesta, taidosta astua pois työhuoneelta, jättää työskentely hetkeksi myös mielestä.

Kukkien kautta Nanna Susi käsittelee myös erilaisia ihmisten siirtymäaiheita. Milloin kukkia ostetaan ja mitä niillä kerrotaan? Minkä tilanteiden edessä ihminen pitelee käsissään kukkia? Kukkien kautta maalauksissa aukeavat myös ne hetket, jolloin ihminen polvistuu, esimerkiksi naimisiinmeno, suru, lapsen kengännauhojen sitominen, oksentaminen, siivous, rukoilu, voitto, ehtoollinen, teloitus...

Omilla kotisivuillaan Nanna Susi kertoo *Perjantaikukkia* -näyttelystä ja kukkateemasta seuraavaa: *"Näyttelyni kimput ja kukat kertovat maalaamisen viikoista, tunteista, ristiriidoista sekä arvoista. Ne sisältävät anteeksipyyntöjä, mutta myös läsnäolosta riemuitsevaa iloa. Joskus niihin liittyy hämmennystä ja haikeutta. Joskus unohdusta, väsymystä tai ylikierroksilla riehuvaa voimaa. Tekona viikonloppukukat muistuttavat minua rauhasta."*³⁸

Polvistuminen ja yhteen liitetyt kädet Suden maalauksissa ovat enemmän romantiikkaa, kuin kristillistä kuvakieltä. Harvoin teoksen hahmojen elekieli tai asennot viittaavat suoraan uskonnolliseen tapahtumaan, tai maalauksista löytyy kristillisiä symboleita. Kuitenkin esimerkiksi 1998, kun Nanna Susi maalasi Rekolan Pyhän Andreuksen kirkkoon alttaritaulun, hän näki prosessin aikana unia enkeleistä ja kävi keskustelua Jumalan kanssa. Jälkeenpäin ajatellen hän itse mietti olleensa tuolloin jotenkin yliherkistyneessä tilassa, mutta löytyy maalauksista myöhemminkin uskonnollisia sävyjä, jos ei symbolina niin nimessä, kuten vuodelta 2013 *Kaksitoista apostolia* tai *Eden*. Näyttelyssä *Underneath the Eyes* oli myös muutama teos, joiden naisten yhteen liitetyt kädet ja harras kehon elekieli viittaavat rukoukseen. Teosten nimet, *Rukous* tai *Uskomatonta* vahvistavat tuntemuksen.

Moodina matkalla Blue and Red Art

Nanna Susi on elämänsä aikana matkustanut paljon. Hän on opiskellut ulkomailla, asunut ja työskennellyt sekä Suomessa että Italiassa. Matkoilla koettu ja nähty on kulkenut taiteilijan lävitse ja aistit ovat suodattaneet siitä materiaalia mieli- ja muistikuville. Italian aikaa lukuun ottamatta on kuitenkin vaikea nähdä matkojen suoraa vaikutusta taiteilijan teoksiin.

Vuonna 2015 kaksi taiteilijaa, Nanna Susi ja Canal Cheong Jagerroos saivat idean projektista, jossa eri kulttuureista tulevat taiteilijat kokevat toistensa maailmat yhteisellä matkalla. Projektin tavoitteeksi tuli syventää keskinäisten kulttuurien ymmärrystä, solmia suhteita ja rakentaa yhteistyötä Suomen ja Kiinan välille.

Taiteilijat päättivät lähteä matkalle, joka vei heidät eri kulttuurien, arvojen ja tunnetilojen läpi. *Blue and Red* suunniteltiin alusta asti kokonaisvaltaiseksi projektiksi, jossa toistensa kotimaiden halki kulkevalla matkalla taiteilijat keräävät paikallisia kokemuksia ja vaikutteita, joita sitten hyödyntävät taiteessaan.

Luonteiltaan lähes vastakohtaisia taiteilijoita yhdisti halu kokea uutta, rikkoo arjen rutiineita, sekä kokea ja nähdä omin silmin, paikan päällä, olla läsnä silmätysten, eikä tietokoneverkon kautta. Vaikka kaksi naista ja äitiä löysivät matkan aikana paljon yhteistä, oli projekti monesti haastava, riideltiin ja sovittiin. Nanna Susi kiteytti matkan sanalla ”Fantastista”.³⁹

Matkan vaikutteita Nanna Suden taiteessa voi havaita teosten materiaaleissa ja tekniikassakin. Väriskaala on pehmeän itämainen, hennot sävyt kuuluvat lähisävyjä tai vastavärejä ja luovat näin ilmavan ja keveän vaikutelman. Pois ovat tästä moodista raskaat maalipinnat, joita taiteilija raaputteli, ”scratch”, lähes kolmiulotteiseksi pinnaksi. Myös teosten koossa on uutuutena kapea ja korkea silkille tehty sarja, joka tuo mieleen kiinalaiset vesiväri- ja tussimaalaukset.

Nanna Sudelle matka on käsitteenä merkinnyt eri ulottuvuuksia. Se on ollut taiteilijan luomistyötä, matka maalaukseen, yksinäinen matka oman pään sisälle. Lisäksi teokseen on symbolien kautta tullut matkan ajatus, vene ovi, tie, silta, kaikki ovat olleet portteja toiseen todellisuuteen, avoimia ovia joiden kautta katsoja on päässyt matkalle maalaukseen.

Nanna Susi on matkustanut elämänsä aikana paljon. Matkoiltaan hän on hakenut elämää. Kirjailija Erno Paasilinna on todennut, että tullakseen kirjailijaksi pitää elää kirjailijan elämää. Tämän Nanna Susi allekirjoittaa myös taidemaalarina, ”*Myös maalariksi tullaan elämällä maalarin elämää. Elämä täytyy ottaa haltuun ja tuntee molemmat puolet. On vain hetket. Kaikki oikea ja väärä pitää tehdä ja kokea.*”⁴⁰

Moodien mestari

Nanna Susi maalaa elämää suuresti ja tunteen väripaletilla. Hänen taiteensa rakenne, *moodi*, on omaleimainen ja tunnistettava. Suurissa teoksissa taidokkaassa värien leikissä räiskyvät nuoruus, ilo, räväkkyys, tai aiheet piiloutuvat arjen harmaaseen, yksinäisyyden tummuuteen. Erilaiset symbolit kuten tiet, portit, sillat, verhot, sängyt ja perinteiset elementit, maa, ilma, vesi, tuli valtaavat kankaat yhtenä jaksona väistyäkseen taustalle toisena. Teoksiin siirtyy Nanna Suden tunnetila.

Lisäksi taitelija on ahkera. Lapsuuden kodista opittu kurinalainen työmoraali vie säännöllisesti työhuoneelle, jossa yksinäinen matka, vain teokset seuralaisina, alkaa aina uudestaan. Aikuisuus ja äitiys ovat tuoneet omia rajoitteitaan, joiden kanssa taiteilija on löytänyt tasapainon – ainakin välillä.

Nanna Susi on ollut ”in the mood for painting”, maalaamisen tuulella yli kolmekymmentä vuotta. Hän on halunnut kuvata elämänsä maalauksiin joskus enemmän, joskus vähemmän. Marraskuussa 2001 kaikki oli kuitenkin toisin. Raskaan työrupeaman uuvuttama taiteilija ei löytänyt luomisen iloa, moodit eivät soineet mollissa eivätkä duurissa. Oli vain hiljaista. Tuolloin Nanna Susi päätti panna itsensä pakkolomalle, neljä kuukautta ilman maalaamista. Ajatus kirjoittamisesta tuntui oikealle.

*”Syy miksi rupesin kirjoittamaan tätä päiväkirjaa oli se, että käsinkosketeltavasti pyrin hiljentämään vauhtiani ja myös ymmärtämään sen. Ihminen kun ei ole kone (vaikka ei minusta ole koskaan tuntunutkaan koneelta), mutta erilaisia hälytysvaloja, aavistuksia, tuntemuksia pitää olla valmis kuuntelemaan. Ja hiljentymisenkin pitää kestää. Minun piti olla pitkä neljä kuukautta maalaamatta. Kykenin kahteen.”*⁴¹

Vuoden 2001 aikana Susi kirjoitti ajatuksiaan aluksi päivittäin ja vuolaasti, ajan kuluessa vähemmän ja lopulta kului useita päiviä, jolloin kirjoittaminen ei maistunut. Käsikirjoitus ”Marraskuun kuudes” tarjoaa ainutlaatuisen lukukokemuksen taidemaalarin elämään yhden vuoden ajalta, täydellisen pysähtyneisyyden hetkestä erilaisten vaiheiden kautta usean

maalauksen valmistumiseen. On ollut ajoittain haastavaa nostaa päiväkirjasta vain muutamia merkintöjä tähän artikkeliin, niin paljon jäi kertomatta. Kiitän Nanna Sutta mahdollisuudesta lukea päiväkirja ja toivon, että se saadaan julkaistuna suuremman yleisön luettavaksi.

Päiväkirjaa lukiessa on ilmiselvää, että kirjoittaja on taidemaalari. Niin vahvaa, kuvallista ja ilmeikästä on teksti. Nanna Susi kirjoittaa kuten maalaa, suuresti ja tunteella. Mutta koska kirja on jo kirjoitettu ja maalauksia syntyy edelleen, haluan uskoa taiteilijan sanoihin:

*"Tein joskus päätöksen, että aion maalata koko ikäni. Joka vuosi mietin, onko tämä edelleenkin se juttu, minun juttuni. ... tekisin varmaan muitakin asioita, mutta aika ei riitä siihen, että kaikkea voisi kokeilla. Haluan kuolla maalarina. Siinä on jotakin rehellistä."*⁴²

|
|

- 1 Sarje, Kimmo, 2012: Nanna Suden maalaustaide, 20.
- 2 Susi Nanna, Marraskuun kuudes (2001), kahdeskymmeneskuudes heinäkuuta, 155.
- 3 *Taiteilijan taipaleeseen* kerätty tietoja julkaisemattomasta käsikirjoituksesta "Marraskuun kuudes" 2001, Vuoden nuori taiteilija-haastattelusta 2014, sekä Kultakuume-haastattelusta 2018.
- 4 Matikainen, Katja, 2004, Vuoden nuori taiteilija 1984-2004, Tampereen taidemuseon julkaisuja 116, 143.
- 5 Vnt haastattelu 2014.
- 6 Susi Nanna, Marraskuun kuudes päivä (2001), 1.
- 7 Susi Nanna, Marraskuun kuudes päivä (2001), 1.
- 8 Susi Nanna, Marraskuun kuudes päivä (2001), 2.
- 9 Susi Nanna, Marraskuun kuudes päivä (2001), 2.
- 10 Susi Nanna, marraskuun kahdeksas (2001), 6.
- 11 Susi Nanna, marraskuun kahdestoista (2001).
- 12 Susi Nanna, tammikuun viides (2001).
- 13 Susi Nanna, tammikuun kahdeskymmenes (2002).
- 14 Susi Nanna, tammikuun kahdeskymmenesyhdes (2002).
- 15 Susi Nanna, helmikuun ensimmäinen (2002).
- 16 Susi Nanna, helmikuun ensimmäinen (2002).
- 17 Susi Nanna, toukokuun toinen (2002).
- 18 Susi Nanna, yhdeksästoista helmikuuta (2003).
- 19 Susi Nanna, kolmastoista elokuuta (2003).
- 20 Saario, Jaana 2008, Läpivalaisu, kuvataiteellisen prosessin jälkiä, Nanna Susi: Tila tulevaisuudelle – teos, 13, 19.
- 21 Saario, Jaana 2008, 9-10.
- 22 Susi Nanna, Vnt-haastattelu, 2014.
- 23 Toiminen, Marjaana 2012: Voimistettua läsnäoloa, 14.
- 24 Susi Nanna, toukokuun yhdestoista (2002).
- 25 Gallen-Kallela-Sirén, Janne 2012: Esipuhe, 10.
- 26 Susi Nanna, Vnt-haastattelu 2014.
- 27 Sarje, 2012, 20.
- 28 Lavonen, Kuutti 2015, Postmoderni romantikko, 32; Sarje, 2012, 20-21.
- 29 Susi Nanna, marraskuun yhdeksäs (2001).
- 30 Susi Nanna, marraskuun kuudestoista (2001).
- 31 Susi, Nanna 2001: 4 taiteilijaa Keravalla 14.1.- 18.2.2001, Nanna Susi.
- 32 Susi Nanna, marraskuun seitsemäs (2001).
- 33 Susi Nanna, marraskuun kahdeskymmenesyhdes (2001), 24.
- 34 Pitkänen, Anna-Kaisa, 2000: Susi aurinkoa palvoo, Ylioppilaslehti, <http://ylioppilaslehti.fi/2000/11/susi-aurinkoa-palvoo/> 9.7.2018.
- 35 Susi Nanna, toukokuun kahdeksas, yhdeksäs ja kymmenes (2002).
- 36 Susi Nanna, kahdeskymmenesviides heinäkuuta (2002).
- 37 <https://taika.kalevalaseura.fi/2014/09/18/teos-nanna-susi-niin-kuin-mies-on/>

38 http://www.nannasusi.fi/katalogi/index.php?main_page=index&cPath=8&sort=20a&page=1

39 Kultakuume, Yle Areena, <https://areena.yle.fi/1-4135833>, 20.7.2018

40 Kultakuume, Yle Areena, <https://areena.yle.fi/1-4135833>, 20.7.2018

41 Susi Nanna, toukokuun yhdeksästoista (2002).

42 Gallen-Kallela-Sirén, Janne, 2012.

Artikkelin kuvat voidaan valita myöhemmin, mutta tämän teoksen ja siihen liittyvän tekstin haluaisin myös kääntäjälle.

Valosadetta, URSA, 2002

"Maalasin, maalasin, maalasin. Ajattelin mielessäni, että joku viisas tulee kysymään kuuluvatko tähdet töissäni Euroopan Unioniin, vastaan ei, ne kuuluvat Esko Valtaojaan. Turussa pitäessäni näyttelyn maaliskuussa hänen vaimonsa Virpin galleriassa, Esko lahjoitti minulle kirjansa: kotona maailmankaikkeudessa. Oli saanut siitä myös TietoFinlandian. Luettuani kirjan olin tohkeissani, mutta enimmäkseen pökerryksissä. Suomensin sitä jokaiselle vastaantulijalle. Nyt vajaa puolivuotta myöhemmin isken tähtitunnelmilla tauluihini. Vaikka tähtiä olen tehnyt aikaisemminkin, Rekolan kirkon alttaritauluun ja Meilahden syöpäklinalle hoituhuoneiden kattomaalauksiin; ne kolahtavat entistä voimakkaammin. Tähdet!" (Nanna Susi, päiväkirja Marraskuun kuudes, 2001, Heinäkuun seitsemästoista päivä)